

УДК 338.46

ЕКОНОМІЧНІ ТА ІНФОРМАЦІЙНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ РИНКУ ОСВІТНІХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ

Юдіна (Каламбет) С.В., Кисельова О.М., Галаганов В.О.

Дніпровський державний технічний університет

У статті досліджуються основні тенденції розвитку ринку освітніх послуг, що пов'язані з: умовами інформатизації суспільства й інтернаціоналізації економічних процесів; формами освітніх послуг в створеному освітньому інформаційному середовищі; особливостями дистанційних освітніх послуг. Визначено сутність моделі відкритої освіти як результату еволюційного шляху розвитку і становлення інформаційної складової освіти людини. Досліджено основні принципи дистанційної освіти, до яких відносяться: вільний доступ, дистанційність навчання. Особливу увагу приділено принципу гуманізації, який реалізується через наявність пільг для соціально незахищених груп населення і вільний графік навчання. З огляду на особливості дистанційної форми навчання, визначено специфічні характеристики дистанційних освітніх послуг.

Ключові слова: ринок освітніх послуг, інформаційне середовище, дистанційна освіта, навчання, специфічні характеристики дистанційної освіти.

Постановка проблеми. За останні роки в Україні відбулися політичні, економічні, соціальні перетворення, пов'язані з демократизацією суспільства, становленням ринкових відносин, які торкнулися усіх галузей економіки та соціальної сфери, зокрема й системи вищої освіти. З огляду на це важливо розглядати її не лише як соціальну інституцію держави, а й як галузь ринкової економіки, що забезпечує ефективність розвитку країни.

Головними функціями освіти є підвищення освітнього та культурного рівня членів суспільства, сприяння раціональному використанню вільного часу і зростання продуктивності праці. Розвиток освіти, як і всієї невиробничої сфери, базується на основі нематеріального виробництва. Водночас ця галузь суттєво впливає на зростання матеріального виробництва. Тому розвиток та вдосконалення освітньої галузі є важливою передумовою подолання кризової ситуації як в економіці, так і в суспільстві в цілому.

Освіта є стадією, що передуює інноваційному трансферу наукових досягнень в економіці знань. Процес освіти, що випереджає матеріалізацію та комерціалізацію знань, потребує певної фінансової підтримки держави і недержавних організацій. Недостатній рівень її та нераціональне ви-

користання гальмує впровадження інноваційних напрямків розвитку економіки знань.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання освіти, джерела її фінансування й результативності завжди перебували у центрі уваги науковців. Ці питання у різний час вивчали вітчизняні й зарубіжні учені, зокрема В. Андрієнко, Г. Артюх, Л. Батченко, Г. Бекер, Т. Боголіб, І. Дронова, В. Жамін, Т. Лев, Ю. Лисенко, В. Марцинкевич, С. Мічківський, М. Слоква, К. Суботіна, Т. Шульц, В. Щетинін та інші. Ними були розроблені концепція людського капіталу, за якою освіта – це інвестування в індивідів, що породжує віддачу, як і будь-яке інше капіталовкладення, проведені розрахунки ефективності освіти, досліджувані проблеми правового забезпечення фінансування системи вищої освіти, тощо.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Дослідження вище згаданих науковців стосуються лише або фінансового механізму, або ними розглядаються питання впровадження нових інноваційних підходів до управління освітніми закладами. Незважаючи на підвищену активізацію наукової думки щодо вирішення проблем економіки навчальних закладів, проблеми розвитку ринкових відносин в системі вищої освіти як самостійний об'єкт до-

слідження ще не одержала достатнього відображення у вітчизняній літературі. Розвиток ринку освітніх послуг потребує поглиблення теоретичних досліджень економічної природи освітніх послуг, сутності і ролі вищої освіти в розвитку національного господарства та особливостей попиту та пропозицій освітніх послуг.

Мета статті. Метою даної статті є дослідження питань доступності освіти на основі широкого впровадження дистанційних освітніх послуг, які відрізняються потенційною економічною привабливістю.

Виклад основного матеріалу. Основні тенденції розвитку ринку освітніх послуг пов'язані, в першу чергу, з:

- умовами інформатизації суспільства й інтернаціоналізації економіки;
- формами освітньої послуги в освітньому інформаційному середовищі;
- особливостями дистанційних освітніх послуг.

В умовах динамічного мінливого світу, глобальної взаємозалежності і конкуренції, необхідності широкого використання і постійного розвитку технологій, що ускладнюються, найбільш фундаментальне значення має інформатизація сфери освіти. Зміст і якість освіти, її присутність, відповідність потребам конкретної особистості у вирішальній ступені визначають стан інтелектуального потенціалу сучасного суспільства. Інтенсивний розвиток сфери освіти на основі інтеграції в нього інформаційних і телекомунікаційних технологій стає найважливішим національним пріоритетом, що ставить задачу формування єдиного освітнього інформаційного середовища на всій території держави, а в майбутньому і у всьому світовому просторі.

В усіх розвинутих і в багатьох країнах, що розвиваються, здійснюються широкомасштабні програми інформатизації освіти, вишукуються шляхи підвищення результативності загальної освіти, вкладаються значні засоби в розробку і впровадження нових інформаційних технологій. Усе більш повно виявляються у світовій практиці тенденції широкого використання інформаційних технологій навчання як найважливішого елемента системи, формування відкритої освіти.

Відкрита освіта – система, у якій реалізується процес навчання і здійснюється індивідуумом досягнення і підтвердження освітнього цензу. Основу освітнього процесу відкритої освіти складає цілеспрямована, контрольована, інтенсивна самостійна робота того, кого навчають, який може вчитися в зручному для себе місці, за індивідуальним розкладом, маючи при собі комплект спеціальних засобів навчання і погоджену можливість контакту з викладачем по телефону, факсу, електронній чи звичайній пошті, а також особистого контакту.

Модель відкритої освіти – результат еволюційного шляху розвитку і становлення інформаційної цивілізації як невід'ємної її частини. Модель відкритої освіти виходить з відкритості світу, процесів пізнання й освіти людини. Традиційні форми одержання освіти: очна, заочна, екстернат у системі відкритої освіти інтегруються в єдиний освітній простір. Мета відкритої освіти – підготовка тих, хто навчається, до повноцінної й ефективної участі в суспільній і професійній областях в умовах інформаційного суспільства.

Розвиток відкритої освіти вимагає впровадження інформаційних технологій – технологій, заснованих на комп'ютерному устаткуванні, комп'ютерних мережах, мультимедійних системах, а також інтернаціоналізації інформаційного простору для здійснення експорту й імпорту освітніх послуг [10, с. 32-33].

В Україні в даний час також очевидний швидкий процес розвитку інформаційно-обчислювальної і телекомунікаційної техніки.

Відбувається різке збільшення освітніх установ, організацій, причетних до інформаційних технологій і взагалі до інформаційної системи в сфері освіти. Інформатизація виявляється на всіх рівнях сфери освіти:

На мегарівні процеси інформатизації в більшому ступені характеризуються появою глобальних інформаційно-комунікаційних систем, розвитком електронних мереж, Інтернету. Процеси інформатизації сфери освіти на макрорівні безпосередньо залежать від національних цілей держави, економічної ситуації, обсягу ресурсів, що направляються в цю область. На перший план тут виходить зростаюча роль людського капіталу в соціально-економічному розвитку суспільства. На мезорівні державна політика інформатизації освіти реалізується на регіональному рівні (область, місто). На мікрорівні (вуз, факультет, кафедра) конкретні управлінські рішення, ініціатива окремих колективів мають більший вплив на процеси локальної інформатизації. Взаємодією окремого студента і викладача характеризують нанорівень, де народжуються нові підходи до освіти, нові види освітніх послуг. Завдяки використанню нових інформаційних технологій, шлях до їхнього втілення і тиражування став набагато коротшим.

Освіта є складовою частиною соціальної сфери суспільства, а тому основні проблеми, шляхи й етапи інформатизації освіти в основному збігаються з загальними положеннями інформатизації суспільства в цілому. Засоби інформатики одночасно можуть бути використані для прилучення молодого покоління до інформаційної культури, що стає особливо актуальним у зв'язку з переходом до інформаційного суспільства. За прогнозами вчених такий перехід в Україні намічається в 2050 році, для США і Японії – у 2020 році, для ведучих країн Західної Європи – у 2030 році [3, с. 132].

На наш погляд доцільно виділяти три основних етапи інформатизації сфери освіти:

1. Комп'ютеризація. До найбільш істотних результатів цього етапу в області освіти можна віднести екстенсивне поширення і первісне насичення обчислювальною технікою освітніх закладів України. Одночасно на цьому етапі намічається формування основ інформаційної культури, а також початок комп'ютерного освоєння наявних інформаційних фондів в освіті.

2. Персоналізація інформаційного фонду. Етап характерний інтенсивним застосуванням обчислювальної техніки на всіх рівнях освіти, з перекладом інформаційних фондів у комп'ютерну (машинну) форму, а також з різким зростанням комп'ютерної грамотності молоді.

3. Інтеграція інформаційних фондів. Виникнення високого рівня інформаційної культури, створення інтегрованих комп'ютерних інформаційних фондів з вилученим доступом при на-

ступному задоволенні зростаючих інформаційних потреб усього населення.

Процес інформатизації сфери освіти здійснюється по двох основних напрямках:

– некерована інформатизація, що реалізується знизу з ініціативи педагогічних працівників і охоплює найбільш актуальні сфери діяльності і предметні області;

– керована інформатизація, що підтримується матеріальними ресурсами з боку держави і відповідно до загальних принципів має концепцію і програму.

Аналізуючи поставлені державою цілі формування єдиного освітнього інформаційного середовища, можна визначити основну задачу її створення – це надання широким верствам населення якісної і доступної освіти.

Дослідження конкурсу на вступних іспитах до вищих навчальних закладів в Україні показує, що кількість бажаних навчати у декілька разів (2,6) перевищує тих, хто вступив до вищих навчальних закладів. Сформувався контингент осіб, що потребують освітніх послуг. Це представники різних груп людей: від керівників підприємств (організацій) і їхніх підрозділів, фахівців відділів і служб, підприємців і фермерів, кваліфікованих робітників та службовців до студентів технікумів (коледжів), учнів старших класів загальноосвітніх шкіл, безробітних і частково безробітних та ін. З потенційного контингенту осіб, що мають потреби і можливості одержання вищої освіти можна виділити кілька груп:

– офіцери, що звільняються зі Збройних Сил і особи, що проходить дійсну термінову службу в рядах Збройних Сил, МВС і прикордонних військ України;

– звільнені і скорочені цивільні особи, зареєстровані у Службі Зайнятості;

– особи, що готуються до вступу у вузи, студенти, що прагнуть одержати другу рівнобіжну освіту і фахівці, що мають освіту і бажають придбати нові знання чи одержати другу освіту;

– особи різного віку, що проживають у малоосвоєних регіонах країни;

– особи, що мають медичні обмеження для одержання регулярної освіти чи знаходяться в стаціонарних умовах;

– керівники регіональних органів влади і управління і менеджери різного рівня, що працюють на підприємствах різних форм власності;

– біженці, зареєстровані у службах зайнятості;

– інші можливі категорії населення [4, с. 49-50].

Вищевикладене дає можливість говорити про передумови формування єдиного освітнього інформаційного середовища. З одного боку, це процеси інформатизації суспільства, з іншого боку, необхідність підвищення інтелектуального потенціалу суспільства і зростаюча роль людського капіталу в економічних процесах. На підставі цього, вважаємо за доцільне дати наступне визначення єдиному освітньому інформаційному середовищу – це системно-організована сукупність засобів передачі даних, інформаційних ресурсів, засобів технічного забезпечення, спрямована на задоволення освітніх потреб населення і формування людського капіталу.

Нова форма одержання освіти, реалізована за допомогою розвитку єдиного освітнього інформа-

ційного середовища повинна стати адекватною інформаційному суспільству формою освіти. Ця форма одержання освіти повинна дозволити:

– зробити вищий і інший рівні освіти доступним для широких шарів населення поза залежністю від місця проживання, вікового цензу умов життя і роботи на основі повної рівності й у залежності від здібностей кожного і, тим самим, реалізувати потреби населення в освітніх послугах, а країни в якісно підготовлених фахівцях;

– реалізувати важливі і конструктивні ідеї випереджальної і безупинної освіти, бути здатною реагувати на постійно мінливі запити ринку праці;

– компенсувати скорочення державного фінансування, підсилити міжнародну інтеграцію, підвищити соціальну і професійну мобільність населення;

– зберігати і збільшувати знання, кадровий і матеріальний потенціал, накопичений вітчизняною системою освіти, повніше використовувати педагогічний і науковий потенціал вузів, ефективно використовувати існуючі і перспективні засоби нових інформаційних технологій і вирішити ряд інших соціально-економічних задач.

Таблиця 1

Конкурс на вступних іспитах до вищих навчальних закладів (кількість поданих заяв на 100 зарахованих)

Рік	I-II рівнів акредитації						III-IV рівнів акредитації					
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Усього	80	67	90	13	40	56	29	41	30	72	35	37
За формами навчання												
денною	93	78	3	29	56	66	01	43	34	88	42	11
вечірньою	70	62	6	84	87	39	04	59	36	72	15	35
заочною	19	20	2	34	34	44	58	54	67	87	8	52

Джерело: [4, с. 47]

Цим вимогам задовольняють освітні послуги, реалізовані через дистанційні освітні послуги (ДОП), що формують систему дистанційного освіти (ДО).

З початку 90-х років українське педагогічне і наукове співтовариство України стало звертати увагу на дистанційну освіту, особливо після прийняття в 1995 році Концепції про створення і розвиток єдиної системи ДО в Україні. Кількість освітніх установ у тому чи іншому ступені, що використовують технологію дистанційної освіти, стрімко росте.

Перш ніж розглядати поняття «дистанційна освітня послуга», необхідно відзначити, що в економічній літературі більшість авторів оперує термінами дистанційне навчання і дистанційна освіта, а поняття дистанційної освітньої послуги передбачається, але не визначається прямо.

Терміном дистанційне навчання найчастіше позначається сукупність інформаційних технологій, що забезпечують доставку тим, кого навчають, основного обсягу досліджуваного матеріалу, інтерактивна взаємодія тих, яких навчають, і викладачів у процесі навчання, надання сту-

дентам можливості самостійної роботи з освоєння досліджуваного навчального матеріалу, а також у процесі навчання. З іншого погляду, це нова ступінь заочного навчання, на якій забезпечується застосування інформаційних технологій, заснованих на використанні персональних комп'ютерів, відео аудіотехніки, космічної й оптоволоконної техніки [1, с. 52].

Полат Е.С. під дистанційним навчанням розуміє організований по визначених темах, навчальним дисциплінам навчальний процес, що передбачає активний обмін інформацією між учнями і викладачем, а також між самими учнями, і, що використовує в максимальному ступені сучасні засоби нових інформаційних технологій (аудіовізуальні засоби, персональні комп'ютери, засоби телекомунікацій [7, с. 87].

На думку А.Н. Тихонова дистанційне навчання – систематичне цілеспрямоване навчання, що здійснюється на деякій відстані від місця розташування викладача [8, с. 124]. При цьому процеси викладання і навчання розділені не тільки в просторі, але і в часі.

Андрєєв А.А. бере за основу приведені вище визначення дистанційного навчання, і формулює визначення дистанційного навчання як дидактичну категорію. На його думку, дистанційне навчання – це цілеспрямований процес інтерактивної взаємодії навчальних і тих, що навчаються, між собою і з засобами навчання, інваріантний (індиферентний) до їхнього розташування в просторі і часі, реалізований у специфічній дидактичній системі [1, с. 53].

Як більш широке поняття виступає дистанційна освіта, де процес навчання і виховання в інтересах особистості, суспільства, держави приймає дистанційні форми, однак, спрямований на виконання тих же задач, що й освіта в цілому. Фахівці міжнародного центра ДО «ЛИНК» під дистанційною освітою розуміють симбіоз очного і заочного навчання, що використовує концепцію проблемного навчання, індивідуального підходу, ділові ігри й інші методи активного навчання [9, с. 7].

При дистанційній освіті забезпечується високоефективне фундаментальне навчання без відриву від виробництва при дуже високій присутності і низькій вартості. Так Андрєєв А.А., у своєму трактуванні поняття «дистанційна освіта» пропонує визначити її як систему, у якій реалізується процес дистанційного навчання і здійснюється індивідуумом досягнення і підтвердження освітнього цензу.

В Законі України «Про вищу освіту» у статті 49 «Форми навчання у вищих навчальних закладах» зазначено 2 форми освіти, а саме:

- 1) очна (денна, вечірня);
- 2) заочна (дистанційна) [2].

Тобто, заочна форма навчання ототожнюється з дистанційною. Окремо визначення дистанційної освіти не наводиться. В той же час, можемо зауважити, що дистанційні освітні послуги знаходяться більш близько по характеристиках і специфіці сервісних відносин до послуг заочної освіти, але мають істотні, навіть зовні помітні відмінності. Наприклад, вільний графік у часі при надходженні й у процесі навчання; розширені можливості спілкування з викладачем з використанням нових інформаційних технологій,

спеціалізовані комплекти засобів навчання для ефективної самостійної роботи й ін.

Наведені вище визначення відбивають здебільшого або соціальну, або дидактичну суть дистанційної форми освітніх процесів, або відбивають аспекти розвитку інформаційних мереж і інформатизації суспільства. Для детального економічного аналізу особливостей ринку освітніх послуг необхідно звужити понятійні рамки розглянутого питання до визначення «дистанційна освітня послуга». Сутність дистанційних освітніх послуг розкривається наступним визначенням: дистанційні освітні послуги – це особливий вид освітніх послуг, що формуються в умовах становлення єдиного освітнього інформаційного середовища.

Виходячи з основних принципів дистанційної освіти, визначених В. І. Левіним: вільний доступ (тобто право кожного, без вступних іспитів, починати учитися й одержати середню чи вищу освіту), дистанційність навчання (тобто навчання при мінімальному контакті з викладачем з упором на самостійну роботу), принцип гуманізації (присутність для соціально незахищених груп населення і вільний графік навчання) [5, с. 67]. З огляду на особливості дистанційної форми навчання, позначені А.А. Андрєєвим, пропонується виділити наступні специфічні характеристики дистанційних освітніх послуг:

1. Присутність. Кожна людина може включитися в систему дистанційної освіти незалежно від свого соціального статусу.
2. Гнучкість. Навчання в зручний для учнів час, у зручному місці й у зручному темпі.
3. Паралельність. Навчання «без відриву від виробництва».
4. Дистантність. Відстань від місця перебування того, хто навчається, до освітньої установи (за умови якісної роботи зв'язку) не є перешкодою для ефективного освітнього процесу.
5. Розмір контактної аудиторії. Необмежене число тих, що навчаються.
6. Модульність. Формування з набору незалежних навчальних курсів навчального плану, що відповідає індивідуальним чи груповим потребам.
7. Відповідність новим інформаційним технологіям. Застосування в процесі навчання комп'ютерів, інформаційних мереж, баз даних і т.п. [6, с. 48].

Формування системи дистанційної освіти в Україні викликано затребуваністю подібних освітніх послуг з боку споживача. В даний час на ринку дистанційних освітніх послуг присутні такі освітні установи, що використовують в освітньому процесі технології дистанційного навчання.

Найкращою по якості, але самою витратною є, на думку експертів, очна освіта, а найбільш економічною – дистанційна. За результатами досліджень деяких економістів дистанційна освіта обходиться на 50% дешевше традиційних форм. Основним аргументом на користь дешевини дистанційних освітніх послуг і їх потенційної економічної привабливості для виробника є сама по собі дистанційність, що визначає розмір контактної аудиторії освітнього закладу, що робить подібні послуги.

Будь-яка людина у будь-якому куточку світу, що має доступ до глобальних інформаційних мереж є потенційним клієнтом. Викладені вище

факти показують, що в міру розвитку єдиного інформаційного середовища, коло таких людей неухильно розширюється, що незмінно перетворює сферу дистанційної освіти в майбутньому в галузь, що інтенсивно розвивається і прогресує, що відповідає логіці розвитку системи освіти в цілому. До початку етапу повного розгортання українська система ДО повинна мати у своєму розпорядженні можливості для навчання до 1,5 млн. чоловік у рік по напрямках і спеціальностям основної вищої освіти і до 2 млн. чоловік у рік по напрямках додаткової освіти. Той факт, що така можливість може бути реалізована, у першу чергу зв'язаний з більш високою адаптивністю дистанційного навчання до рівня базової підготовки і здібностям тих, що навчаються. Визначені переваги створюють також відсутність твердого календарного плану і спеціальні методики навчання.

Розширення можливості одержання освіти для великого числа людей за допомогою дистанційної освіти підвищує соціальну ефективність освіти в цілому, що можна буде оцінити через такі показники, як позитивний вплив освітнього процесу на розвиток особистості і створення для неї найбільш комфортних умов життя, на поліпшення всіх сторін суспільних відносин, на формування відкритого демократичного суспільства, поліпшення добробуту населення, посилення соціальної захищеності особистості.

Визначаючи сутність дистанційної освітньої послуги, необхідно відзначити неоднозначність її положення на ринку. З одного боку, дистанційна освіта є найбільш перспективним на ринку освітніх послуг, і її роль у формуванні інтелектуального потенціалу суспільства в майбутньому досить велика, отже, віднесення його до категорії суспільних благ очевидно, отже послуги дистанційної освіти повинні розглядатися як суспільні чи спеціальні освітні послуги. Однак, з іншого боку, як показує дійсність, дистанційні послуги сфери освіти скоріше є особливими освітніми послугами і найчастіше сприймаються як вид приватного блага. На нашу думку, така ситуація носить тимчасовий характер і викликана, по-перше, тим, що не сформувався ринок освітніх послуг у цілому (через перехідний період в економіці України), а по-друге, тим, що не завершився перехід від індустріального до інформаційного суспільства. Коли ж ринок освітніх послуг прийме свої цивілізовані форми і сформується єдине освітнє інформаційне середовище, структура поділу дистанційних освітніх послуг буде аналогічною структурі поділу всіх інших освітніх послуг на суспільні, спеціальні й особливі. Аналіз економіко-інформаційних аспектів ринку освітніх послуг на сьогоднішній день дозволяє говорити про век-

тор розвитку цього ринку у бік дистанційної освіти. Напрямок його задають нецінові детермінанти ринку освітніх послуг. З одного боку, рівень інформатизації й інтернаціоналізації ринку, з іншого боку, необхідність нарощування інтелектуального потенціалу суспільства інтенсивність нагромадження людського капіталу. Ці детермінанти є основними у визначенні динаміки ринку освітніх послуг.

Висновки і пропозиції. Таким чином, підводячи підсумок, можна зробити наступні висновки:

1. Незважаючи на те, що споживачами послуг освіти є особистість, суспільство, держава, дія подібних послуг спрямована безпосередньо на людину, і освітня послуга, по об'єкту обслуговування, відноситься до категорії особистих послуг.

2. Різний ступінь приналежності освітніх послуг до суспільних благ визначає характер попиту на них: пасивний, активний і особливий, у зв'язку з цим серед освітніх послуг варто виділяти: суспільні, спеціальні й особливі.

3. Економічна природа освітньої послуги полягає в тому, що, виступаючи як комплексне благо і будучи інвестиційним товаром, вона виробляється і споживається з метою збільшення людського капіталу. Форма, у якій виступає цей товар на ринку – освітня програма, як комплекс освітніх послуг, націлений на зміну освітнього рівня чи професійної підготовки споживача і забезпеченого відповідними ресурсами освітньої організації.

4. Нецінові фактори, що роблять вплив на ринок освітніх послуг, укладені в специфічних детермінантах двосторонньої дії: рівень комерціалізації сфери освіти, ступінь державного впливу, інтенсивність нагромадження людського капіталу і динаміка попиту на ринку праці.

5. Специфіка ціноутворення на ринку освітніх послуг залежить від приналежності тієї чи іншої послуги до однієї з трьох основних груп освітніх послуг: суспільної, спеціальної чи особливої. Відповідно до цього можна виділити три типи цін на освітні послуги: суспільну, спеціальну й особливу.

6. Перехід до інформаційного суспільства, інформатизація й інтернаціоналізація сфери освіти задає вектор розвитку ринку освітніх послуг в область дистанційної освіти.

7. Дистанційна освітня послуга – це особливий вид освітніх послуг, що формуються в процесах становлення єдиного освітнього інформаційного середовища.

8. Єдине освітнє інформаційне середовище – це системно-організована сукупність засобів передачі даних, інформаційних ресурсів, засобів технічного забезпечення, спрямоване на задоволення освітніх потреб населення і формування людського капіталу суспільства.

Список літератури:

1. Андреев А.А. Введение в дистанционное обучение, (ч. II) / А.А. Андреев. – М.: МЭСИ. – 1997. – С. 50-55.
2. Закон України «Про вищу освіту» № 1556-VII від 01.07.2014 [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://vnz.org.ua/zakonodavstvo/111-zakon-ukrayiny-pro-vyschu-osvitu>
3. Колодюк А. Проблематика переходу до інформаційного суспільства / А. Колодюк. – К.: Політичний менеджмент. – 2004. – № 6. – С. 129-137.
4. Кузнецова Л.В. Динаміка прийому абітурієнтів до вищих навчальних закладів України за роки незалежності / Л.В. Кузнецова. – Культура і мистецтво у сучасному світі. – 2015. – № 14. – С. 46-52.
5. Левин В.И. Новые компьютерные технологии обучения в региональной инфраструктуре / В.И. Левин. – Пенза: ЦНТИ. – 1998. – С. 67-68.

6. Малькова З.А. Школа и педагогика за рубежом / З.А. Малькова. – М.: Просвещение. – 1983. – 192 с.
7. Полат Е.С., Моисеева М.В., Петров А.Е. Дистанционное обучение / Е.С. Полат, М.В. Моисеева, А.Е. Петров. – М.: ВЛАДОС. – 1998. – 192 с.
8. Тихонов А.Н., Абрамешин А.Е., Воронина Т.П. Управление современным образованием: социальные и экономические аспекты / А.Н. Тихонов, А.Н. Абрамешин, Т.П. Воронина. – М.: Бита-пресс. – 1998. – 256 с.
9. Тихонов А.Н., Иванников О.Д. Технологии дистанционного обучения / А.Н. Тихонов, О.Д. Иванников. – М.: Высшее образование в России. – 1994. – С. 3-10.
10. Тору І. Колективний розвиток освіти через відкриті технології, відкритий контент і відкриті знання (у перекладі І. Іщенко) / І. Тору. – К.: Наука. – 2009. – 256 с.

Юдина (Каламбет) С.В., Киселёва О.М., Галаганов В.О.

Днепропетровский государственный технический университет

ЭКОНОМИЧЕСКИЕ И ИНФОРМАЦИОННЫЕ АСПЕКТЫ РАЗВИТИЯ РЫНКА ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ УСЛУГ В УКРАИНЕ

Аннотация

В статье исследуются основные тенденции развития рынка образовательных услуг, связанных с: условиями информатизации общества и интернационализации экономических процессов; формами образовательных услуг в создаваемой образовательной информационной среде; особенностями дистанционных образовательных услуг. Определена сущность модели открытого образования как результата эволюционного пути развития и становления информационной составляющей образования человека. Выделены основные принципы дистанционного образования, к которым относятся: свободный доступ, дистанционность обучения. Особое внимание уделено принципу гуманизации, который заключается в наличии льгот для социально незащищенных групп населения и свободном графике обучения. Учитывая особенности дистанционной формы обучения, определены специфические характеристики дистанционных образовательных услуг.

Ключевые слова: рынок образовательных услуг, информационная среда, дистанционное образование, обучение, специфические характеристики дистанционного образования.

Yudina (Kalambet) S.V., Kiselyova O.M., Galaganov V.O.

Dniprovsk State Technical University

ECONOMIC AND INFORMATION ASPECTS OF THE DEVELOPMENT OF EDUCATIONAL SERVICES MARKET IN UKRAINE

Summary

The article examines main trends in the development of the educational services market related to: conditions of informatization of the society and internationalization of economic processes; forms of educational services in the created educational information environment; features of distance education services. The essence of the open education model is determined as a result of the evolutionary path of development and formation of the information component of human education. Authors researched basic principles of distance education, which include: free access, distance learning. Particular attention is paid to the principle of humanization, which consists in availability of benefits for socially vulnerable groups of population and a free schedule of training. Given the features of distance education, authors defined specific characteristics of distance educational services.

Keywords: educational services market, information environment, distance education, training, specific characteristics of distance education.